

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

JulkICT
-toiminto

PSI-direktiivi ja avoin data

Anne Kauhanen-Simanainen

22.1.2014

“The best way to get value
from data
is to give it away”

Neelie Kroes, Vice-President of the
European Commission and
Commissioner of the Digital Agenda

Data on avointa, kun se on uudelleenkäytettävissä

1. laillisesti (lainsäädäntö, käyttöehdot)

- Data on avoimesti lisensoitu eli sen käyttöä ei rajoiteta käyttäjäryhmän tai käyttötarkoituksen mukaan.

2. teknisesti (teknologia)

- Riittävän rakenteellisessa muodossa (koneluettava) ja avoimessa tiedostoformaattissa oleva data on ladattavissa ilman rekisteröitymistä.

3. maksutta (talous)

- Datan käytöstä ei peritä maksua.

(Lähde: Avoimen datan foorumi 2012)

Miksi avata julkisia tietovarantoja?

Se on kansantaloudellisesti järkevää

- Palvelujen raaka-ainetta, tuotekehityksen ja uuden liiketoiminnan mahdollisuuksia, sitä kautta uusia työpaikkoja ja innovatiivisempia palveluja

Se vahvistaa yhteiskunnan läpinäkyvyyttä ja demokratiaa

- Lisää viranomaistoiminnan läpinäkyvyyttä
- Kansalaisvaikuttamisen ja tiedonsaannin uusia mahdollisuuksia

Se tehostaa hallintoa

- Parantaa hallinnon sisäistä tehokkuutta, tuottavuutta ja vaikuttavuutta sekä tietovarantojen näkyvyyttä. Luovutaan päällekkäisestä tietojen keruusta ja tuotannosta. Laajempi tietojen käyttö ja käyttäjäpalaute laadun parantajana.

Se monipuolistaa koulutuksen ja tutkimuksen aineistoja

(Avoimen tiedon ohjelma 2013-2015)

PSI (Public Sector Information) -direktiivi 2003

- Julkishallinnon tietovarannot sisältöteollisuuden ja EU:n sisämarkkinoiden osaamistalouden arvokas resurssi
- Ensimmäiset asiakirjojen uudelleen käyttöä ja sen helpottamista koskevat säännöt ja käytännön keinot
- Uudelleen käytön toimintaedellytysten yhtenäistäminen EU-alueella

Miksi direktiivimuutos?

- Digitaalisen tiedon määrän kasvu, tietoympäristön muutos
- Nopea teknologian kehitys, tiedon käyttämiseen, kokoamiseen ja yhdistelyyn perustuvien uusien palvelujen ja sovellusten kehittämisen mahdollisuudet
- Jäsenvaltioiden erojen aiheuttamien esteiden poistaminen Euroopan laajuisten sovellusten kehittämisen tieltä
- EU:n avoimen datan strategia 2011

PSI-direktiivimuutos 2013

- Julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä koskevan EU:n direktiivin 2003/98/EY muutos 2013/17/EU on tullut voimaan heinäkuussa 2013
- Direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset hyväksyttävä ja julkaistava viimeistään 18.7.2015.
- Niitä on myös sovellettava tästä lähtien.

Keskeiset muutokset

- pääperiaate: kaikkien julkisten asiakirjojen/tietojen uudelleenkäytön salliminen kaupallisiin ja muihin tarkoituksiin, elleivät kansalliset säännöt tai direktiivissä säädetyt poikkeukset ole esteenä
- laajennus kulttuurisektorille: kirjastot (ml. korkekoulukirjastot), arkistot ja museot
- maksujen määräytymisperusteet
- puolueeton muutoksenhakuelin
- käytännön järjestelyt (luettelot ja metatiedot)

Käsitteitä

- Julkisen sektorin elin
- Asiakirja – a) mikä tahansa tallenne tallennusvälineestä riippumatta (paperilla tai sähköisessä muodossa tallennettuna tai äänenä visuaalisessa muodossa tai audiovisuaalisen tallenteena)
b) tällaisen tallenteen osa
- Uudelleenkäyttö – Luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt käyttävät julkisen sektorin elinten hallussa olevia asiakirjoja kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin, jotka poikkeavat siitä tehtävästä, jota varten asiakirjat tuotettiin
- Korkeakoulu – kaikki julkisen sektorin elimet, jotka tarjoavat akateemiseen loppututkintoon johtavaa keskiasteen jälkeistä korkea-asteen koulutusta

PSI-direktiiviä ei sovelleta

- Asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien tekijänoikeuksia
- Asiakirjoihin, jotka eivät ole saatavilla kansallisten rajoitusten vuoksi (kansallinen turvallisuus, tilastotietojen tai kaupallisten tietojen luottamuksellisuus, henkilötiedot jne.)
- Koulutus- ja tutkimuslaitosten, tutkimustulosten siirtämistä varten perustettujen järjestöjen, koulujen ja korkeakoulujen asiakirjoihin (pl. korkeakoulujen kirjastot)
- Muiden kulttuurilaitosten kuin kirjastojen, arkistojen ja museoiden asiakirjoihin

Uudelleen käyttöä koskevan pyynnön epääminen

- Evätessään uudelleen käyttöä koskevan pyynnön julkisen sektorin elinten on ilmoitettava esittäjälle epäämisen syyt
- Jos perusteena kolmansien tekijänoikeudet, on ilmoitettava ko. taho tai käyttöluvan antaja, jolta kyseinen aineisto saatu
- Kirjastoilta, arkistoilta ja museoilta ei edellytetä tällaista ilmoitusta

Muutoksenhaku

- Kaikissa uudelleen käyttöä koskevissa päätöksissä ilmoitettava, miten pyynnön esittäjä voi halutessaan hakea muutosta päätökseen.
- Mahdollisuus puolueettoman muutoksenhakuelimen suorittamaan uudelleenarviointiin

Saatavilla oleva esitysmuodot

- Asiakirjat saataville kaikissa jo olemassa olevissa esitysmuodoissa ja kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina ja, silloin kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, avoimessa koneellisesti luettavassa esitysmuodossa yhdessä niitä koskevien metatietojen kanssa. Sekä esitysmuodon että metatietojen olisi mahdollisuuksien mukaan oltava virallisten avointen standardien mukaisia.

Maksujen määräytymisperiaatteet

- Jos uudelleenkäytöstä peritään maksuja, ne eivät saa ylittää asiakirjojen jäljentämisestä, saataville asettamisesta ja jakelusta aiheutuvia marginaalikustannuksia
- Tätä ei sovelleta:
 - Julkisen sektorin elimiin, joiden tuotettava tuloja kattaakseen huomattavan osan julkisen tehtävänsä hoitamisesta aiheutuvista kustannuksista
 - Asiakirjoihin, joiden osalta julkisen sektorin elimen on tuotettava riittävästi tuloja kattaakseen huomattavan osan niiden keräämisestä, tuottamisesta, jäljentämisestä ja jakelusta aiheutuvista kustannuksista (määriteltävä lainsäädännössä, muissa sitovissa säännöissä tai yleisen hallintokäytännön mukaisesti)
 - Kirjastoihin (ml. Korkeakoulujen kirjastot), museoihin ja arkistoihin

Maksujen määräytymisperusteet

- Kun kirjastot, arkistot ja museot perivät maksuja, asiakirjojen toimittamisesta ja uudelleenkäyttöoikeuksien luovuttamisesta ao. tilikautena saatavat kokonaistulot eivät saa ylittää niiden keräämisestä, tuottamisesta, jäljentämisestä, jakelusta, säilyttämisestä ja oikeuksien selvittämisestä aiheutuvia kustannuksia ja investoinneille saatavaa kohtuullista tuottoa.

Avoimuus

- Vakiomaksujen ehdot, määrä ja laskentaperusteet vahvistettava etukäteen ja julkistettava, jos mahdollista ja tarkoituksenmukaista, sähköisessä muodossa
- Kun kyse muista kuin vakiomaksuista, mm. ilmoitettava mitkä seikat otetaan huomioon maksujen määrittelyssä
- Tiedottaminen muutoksenhakukeinoista

Luvat

- Julkisen sektorin elimet voivat sallia uudelleenkäytön ehdoitta tai ne voivat asettaa ehtoja, tarvittaessa luvan avulla. Näillä ehdoilla ei saa tarpeettomasti rajoittaa mahdollisuuksia käyttää asiakirjoja uudelleen eikä niitä saa käyttää kilpailun rajoittamiseen

Käytännön järjestelyt

- Luettelot tärkeimmistä sisältövarannoista ja niihin liittyvistä metatiedoista, silloin kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista internetin välityksellä ja koneellisesti luettavassa muodossa
- Sisältövarantoluetteloihin linkitettyjä portaalisivustoja
- Mahdollisuuksien mukaan helpotettava monikielistä hakua

Yksinoikeusjärjestelyjen kieltäminen

- Asiakirjojen on oltava kaikkien mahdollisten markkinoilla toimijoiden uudelleenkäytettävissä, vaikka yksi tai useampi jo tarjoaisi näihin asiakirjoihin perustuvia lisäarvotuotteita. Asiakirjoja hallussaan pitävien julkisen sektorin elinten ja kolmansien sopimukset ja muut järjestelyt eivät saa sisältää yksinoikeuksia.
- Jos yksinoikeus on välttämätön yleistä etua koskevan palvelun tarjoamiseksi, on myöntämisperustetta tarkasteltava uudelleen säännöllisesti vähintään 3 vuoden välein. Yksinoikeusjärjestelyjen oltava avoimia ja julkisiksi saatettuja. Tätä kohtaa ei sovelleta kulttuurivarantojen digitointiin.
- Tapauksissa, joissa yksinoikeus liittyy kulttuurivarantojen digitointiin, yksinoikeusjakso ei saa yleensä olla kymmentä vuotta pitempi. Jos ajanjakso on pitempi, sen kesto on tarkasteltava uudelleen yhdenkymmenen vuoden välein ja sen jälkeen tarvittaessa 7 vuoden välein.

Uudelleentarkastelu

- Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle kolmen vuoden välein kertomus uudelleen käyttöä varten saataville asetetusta julkisen sektorin tiedosta, tiedon saatavuutta koskevista ehdoista ja muutoksenhakukäytännöistä.
- Kertomus on julkistettava ja jäsenvaltioiden on sen perusteella tarkastettava 6 artiklan täytäntöönpanoa ja erityisesti marginaalikustannukset ylittävien maksujen perimistä.
- Erityisesti huomiota direktiivin soveltamisalaan ja sen vaikutuksiin

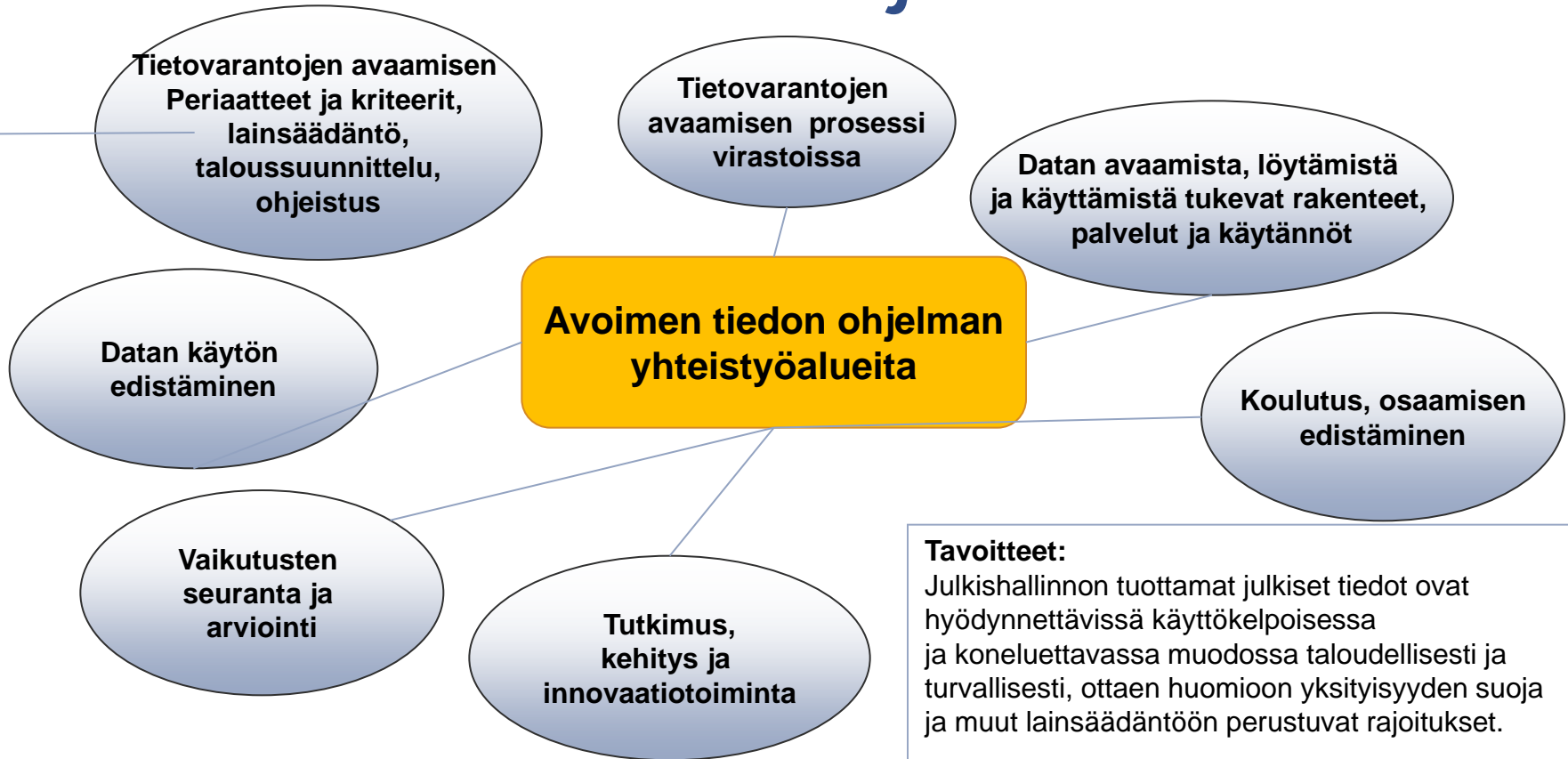
PSI -direktiivimuutoksen täytäntöönpano

- Jäsenvaltioiden hyväksyttävä ja julkaistava direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 18 päivänä heinäkuuta 2015.

Täytäntöönpano Suomessa

- VM:n asettaa työryhmän ajalle 2/2014-12/2014 valmistelemaan hallituksen esitystä direktiivin täytäntöönpanosta (VM, OM, OKM, Kuntaliitto, työryhmää voidaan laajentaa)
- Avoimen tiedon ohjelma 2013-2015 tukee direktiivin toimeenpanoa edistämällä tietovarantojen avaamista, yhtenäistämällä käyttöehtoja ja muita käytäntöjä ja kehittämällä kansallisen dataportaalin, johon tuodaan avattujen tietoaineistojen metatiedot.

Avoimen tiedon ohjelma 2013-2015

Tehtävä: koordinoidaan ja vauhditetaan julkisen hallinnon tiedon avaamiseen ja käytön lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

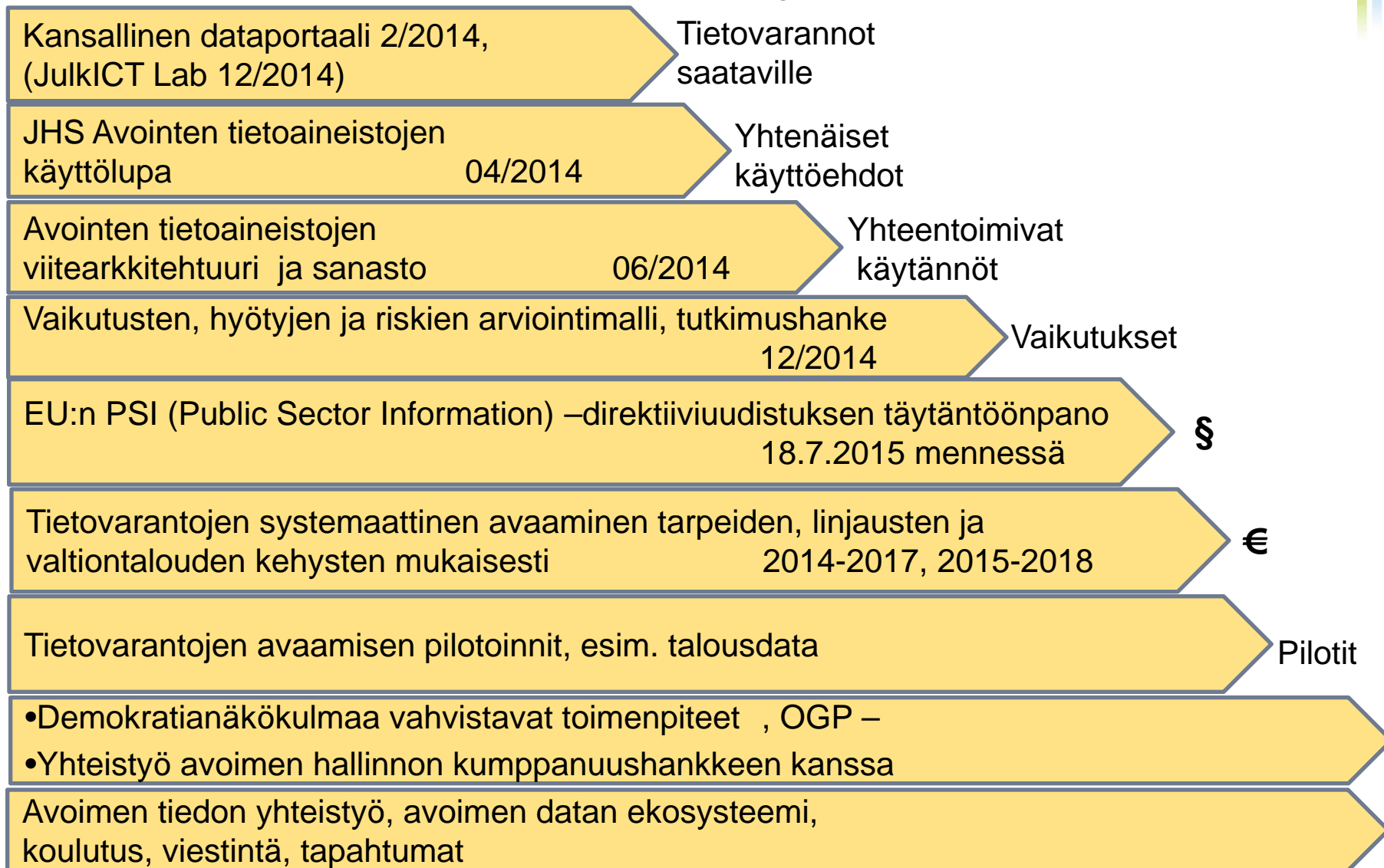
Tavoitteet:

Julkishallinnon tuottamat julkiset tiedot ovat hyödynnettävissä käyttökelpoisessa ja koneluettavassa muodossa taloudellisesti ja turvallisesti, ottaen huomioon yksityisyyden suoja ja muut lainsäädäntöön perustuvat rajoitukset.

Keskeisimmät julkisen hallinnon tietovarannot ovat avoimesti saatavilla verkossa ja niitä käytetään laajasti ja monipuolisesti.

Puretaan tiedon käytön esteitä ja luodaan kannustimia tiedon avaamiselle sekä palvelujen kehittäjäverkostojen ja ekosysteemien työlle.

Avoimen tiedon ohjelma 2014

Lisätietoa

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/98/EY
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:345:0090:0096:FI:PDF>
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/17/EU
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:175:0001:0008:FI:PDF>
- Avoimen tiedon ohjelma 2013-2015
 - <http://www.vm.fi/avointieto>